

POZIV
za
III međunarodni interdisciplinarni studentski skup
Karlovački dani slobodne misli
2–4 jun 2017.
Sremski Karlovci

Centar za afirmaciju slobodne misli (CEZASM) organizuje III međunarodni interdisciplinarni studentski skup pod nazivom **Karlovački dani slobodne misli** koji će se održati od 2. do 4. juna 2017. godine u Sremskim Karlovcima.

Glavna tema skupa:
Jezik i (pseudo)osobenost

Kratak opis teme:

Jezik je oduvek bio predmet u okviru različitih nauka sprovedenih teorijskih izučavanja, te otuda ne treba ni da čudi postojanje širokog spektra njegovih određenja od kojih se jedna međusobno dopunju, dok druga stoje u opreci. Ipak, većina teoretičara i teoretičarki jezika saglasna je u tome da on predstavlja bitan aspekt čovekovog bića, odnosno da je upravo jezik ono što čoveka čini čovekom. S obzirom na to da prikaz svih relevantnih postavki jezika prevazilazi okvire pozivnog pisma za učešće na studentskoj konferenciji u sklopu III Karlovačkih dana slobodne misli, u nastavku sledi osvrt na neka od tokom dvadesetog veka vodećih određenja jezika, a koja i danas zauzimaju značajna mesta unutar kako filozofskih tako i izvanfilozofskih promišljanja.

Hajdeger zastupa stav da „jezik je – jezik“ odnosno da „jezik govori“¹ čime implicira da je ljudsko u svojoj suštini jezičko i da upravo to jezičko jeste događaje govorenja jezikom. Prema njegovom mišljenju, čovek ne bi bio čovek ukoliko bi mu bilo uskraćeno da govori zbog čega je posve opravdano reći da jezik predstavlja temelj ljudskog bića. Pre svakog putem jezika sprovedenog (spo)razumevanja među ljudima jezik jeste tj. bivstvuje kao razumevanje. Pitanje o biti jezika sastavni je deo pitanja o bitku i istini zbog čega svako razumevanje jezika ukazuje na odgovarajuće razumevanje bitka. „Kao hermeneutčki fenomen, jezik je prarazumijevanje, a razumijevanje nije tek spo-razumijevanje, priopćavanje, iskazivanje i označavanje. Ono nije ni naknadni refleksivni akt samosvijesna subjekta, promišljena radnja i metodički postupak, nego proizvodno sudjelovanje u zbivanju povijesnoga bitka gdje se u predaji iskustva svijeta prošlost i sadašnjost neprekidno uzajamno posreduju.“² Pravim razgovorom se, dijalektički idući uvek na suprotno, pitanjima i odgovorima koji su uvek nova pitanja, dolazi do znanja. Korespodencija je jezička, a razumevanje je uvek jezičko razumevanje budući da se govor, predmet o kojem se razgovara i razumevanje uvek događaju u jeziku.

No, jedino je jezik kojim stvarno razgovaramo jedni s drugima istinski jezik, te je stoga ispravno reći da jezik predstavlja univerzalni medij u kojem se odvija razumevanje. Jezik nije puki predmet istraživanja, kao što ni razumevanje nije puki metodski vođen proces; on u sebi sadrži misaono iskustvo svih generacija i zbog toga svako ko razumeva, odnosno ko, preciznije rečeno, želi pravilno da razume treba da uzme u obzir ova iskustva predaje pre nego što započne razumevati. Gadamer

¹ Hajdeger M., *Mišljenje i pevanje*, Nolit, Beograd, 1982, str. 173.

² Pejović D., *Hermeneutika, znanost i praktična filozofija*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1982, str. 19.

smatra da „jezik nije samo kuća bivstvovanja, nego i kuća čoveka u kojoj on živi, smešta se, sreće se, sreće u drugom“³. Iz tog razloga, zahtev koji se postavlja pred svakog čoveka sastoji se u dopuštanju da nam se nešto kaže, ali i u slušanju svega onog što nam se govori s obzirom na to da saslušati ono što nam neko drugi govori tj. dopustiti da nam neko drugi uopšte nešto i kaže, jeste poziv na koji treba da odgovori svaki čovek. „Jezik kojim stvarno razgovaramo jedni sa drugima jeste istinski jezik. Doduše, tu je nepregledna raznolikost jezika, ali je u svakom od njih mišljenje moguće. U svakom jeziku može se reći sve, iako ne uvek jednom jedinom rečenicom ili jednom jedinom rečju; no reči za ono što hoćemo da mislimo možemo tražiti, a i pronaći.“⁴ A razumeti ono što je rečeno može se samo ukoliko je raz-birljivo tj. razumljivo rečeno, oštro odeljeno i čvrsto omeđeno od drugoga, kao i obrnuto: ono što je nerazbirljivo ostaje nerazbirljivo jer je zapravo nerazlučeno, S tim u vezi, Pejović ističe sledeće: „Kad govorim ili kada razumijem, ja iskušavam prisutnost drugoga u meni ili mene u drugome (...) i ja razumijem napokon što hoće reći zagonetna Huserlova rečenica: ‘Transcendentalna subjektivnost je intersubjektivnost’.“⁵

Međutim, na ovom mestu je važno podvući da razumevanjem (a time i smislom) prožet jezik koji se manifestuje kao (raz)govor nije ništa drugo do pozitivna strana jezika u upotrebi. To znači da jezik ne može da bude markiran kao nešto što je po sebi isključivo pozitivno, kao ni nešto što je u svojoj suštini negativno. Jezik može biti označen kao nešto pozitivno ili pak negativno jedino ukoliko se u vidu imaju načini i svrhe u koje se upotrebljava, kao i strane koje se njime služe. Iz toga proizilazi i da relevantni aspekti čovekove biti nisu samo razumevanje, smisao i jezik kao produktivni (raz)govor, već i negacije navedenih fenomena. Naime, jezik je u svojoj osnovi i dobar i loš, a pomenuta svojstva nisu ništa drugo do njemu svojstveni potencijali tj. nešto što je u njemu potencijalno prisutno i na čije ispoljavanje utiče niz različitih faktora. Imajući u vidu Hajdegerovu konstataciju da ljudsko biće tek zahvaljujući jeziku biva dovedeno u svoju sopstvenost, istu je neophodno proširiti, odnosno imati u vidu činjenicu da je karakter čovekove sopstvenosti bitno određen karakterom samog jezika. Drugim rečima, kakvo će biti čovekovo iskustvo sveta, sebe i drugih zavisi od toga kakvo je njemu svojstveno jezičko iskustvo jer kao što jezik može da razotkrije istinu sveta, on isto tako može i da je (ne)svesno prikrije time što će, primera radi, kao istinito predstaviti ono lažno ili u prvi plan staviti samo jedan segment onog istinitog, ali ne i njegovu celinu.

Takođe, iz stava da jezik predstavlja bitan aspekt čovekovog konstituisanja kao društvenog subjekta moguće je izvesti i zaključak da jezik ima značajnu ulogu u razvijanju i negovanju čoveku svojstvene osobenosti. Ukoliko se pođe od određenja individualnosti kao osobenosti tj. integriteta vlastitog identiteta i s njim u vezi mišljenja, osećanja i postupanja koji (iako formirani pod uticajem najrazličitijih društvenih faktora) nose lični pečat pojedinca/ke, onda se sasvim opravdano može reći da su društveni subjekti kod kojih je naglašena osobenost primeri ličnosti sa visokim stepenom samostalnosti, autoderminacije, ličnog stava, stila i vlastitog idejnog i vrednosnog sistema. Ono što čoveka čini individuum tj. društvenim subjektom sa izraženom osobenošću jeste upravo samosvest i to ona koja se javlja unutar specifičnog društvenog konteksta jer, kako Adorno naglašava, „tek u odnosu vlastite samosvijesti s obzirom na neku drugu nastaje individuum, nova samosvijest“⁶. Individua je suprotnost prirodnog bića, odnosno samosvesno biće koje se odvaja od pukih prirodnih odnosa i koje je od prvog dana upućeno na društvo. „Samosvest je osnova bitka čoveka, jer znači njegovu identifikaciju i emancipaciju.“⁷ Međutim, između same individue i društva neretko se javlja

³ Gadamer H. G., *Evropsko nasleđe*, Plato, Beograd, 1999, str. 118.

⁴ Gadamer H. G., *Um u doba nauke*, Plato, Beograd, 2000, str. 241

⁵ Pejović D., *Hermeneutika, znanost i praktična filozofija*, str. 99.

⁶ Adorno T. W., Horkheimer M., *Sociološke studije*, Školska knjiga, Zagreb, 1980, str. 55.

⁷ Bošković M., *Stranputice*, Matica srpska, Novi Sad, 1995, str. 19.

napetost usled toga što se pojedinac/ka ne uključuje uvek neposredno u društvo, nego i preko posrednih instanci, a ukoliko se za njih utvrdi da se nalaze pod snažnim interesnim uticajima tada i sam društveni subjekat biva izložen njihovim negativnim implikacijama. Naime, u društvima u kojima su prisutne različite interesne grupacije primat ima opštost/masovnost, dok se raznoliko bogatstvo osobenosti nastoji marginalizovati. Imajući to u vidu jasno je da pojedinci/ke usled toga što su potpali pod uticaje jedne ili pak više međusobno prožetih interesnih grupacija nisu u mogućnosti da dođu do racionalne slike kako o sebi samima tako i o svetu kojem pripadaju.

U svemu tome bitna uloga pripada jeziku jer interesne grupacija upravo putem zloupotreba jezika sprovode zloupotrebe samih društvenih subjekata koji sa usvajanjem spram limitiranih interesa iskonstruisanih modela mišljenja i delovanja žrtvuju svoju individualnost/osobenost, a samosvest i (samo)kritiku zamenjuju za iracionalne, predimenzionirane, a ponekad čak i utopističke predstave kako o sopstvenom tako i o drugom kao drugačijem. Iz toga proizilazi da je osobenost, a time i stepen njene izraženosti kod određenog društvenog subjekta moguće, između ostalog, utvrditi na osnovu njemu svojstvenog jezika, a posebno načina na koji komunicira sa drugima kao sebi sličnima i drugima kao drugačijima. Tako, primera radi, društveni subjekti koji su opterećeni limitiranim interesnim ciljevima predstavljaju kvazisubjekte kod kojih je došlo do regresije ličnosti, a što za svoj rezultat ima uskim interesima determinisane, šablonske i sputane obrasce mišljenja i postupanja. Reč je subjektima kojima je svojstvena pseudoosobenost, te koje zbog toga karakteriše jednoobraznost u mišljenju i delovanju spram koje uređuju vlastite egzistencije. Tražeći svoje ispunjenje, smisao i svrhu u određenoj interesnoj koncepciji stvarnosti kvazisubjekti (ne)svesno beže od sebe samih i odbacuju svoje osobenosti kako bi pronašli svoje mesto, smisao i svrhu u okviru društvenog konteksta kojem pripadaju.

I za kraj, iako se i individue kao osobene ličnosti i limitiranim interesnim ciljevima opterećeni/e pojedinci/ke veoma često vezuju za jednu ideju, grupu, pokret ili partiju ono što je ključno za njihovu distinkciju jeste da kvazisubjekti u tome pronalaze svoje „sidro, orijentir, koji često traje čitavog života“, dok individue sa izraženom osobenošću nastoje da „vezivanjem za ideje i pokrete obogate sebe, da doprinesu svome samoostvarenju“⁸.

Centar za afirmaciju slobodne misli poziva zainteresovane studente i studentkinje svih nivoa studija da iz ugla različitih naučnih sfera (filozofija, sociologija, psihologija, lingvistika, nauka o književnosti, političke nauke, studije umetnosti, antropologija, medijske studije, metodika nastave itd.) predstave svoje naučno-istraživačke radove na zadatu temu.

Pojedinačni doprinosi skupu obuhvataju sledeći spektar podtema:

1. Jezik uopšte versus jezik u upotrebi
2. Kontekstualnost jezika
3. Kulturološka dimenzija jezika
4. Jezička slika sveta
5. Metaforička struktura jezika
6. Reč kao znak, simbol i/ili slika
7. Jezik i mišljenje
8. Jezik i delovanje
9. (Ne)moć javne reči
10. Odgovornost za (ne)rečeno
11. Ekstralingvistički aspekti jezika
12. Telo kao ekstralingvistički vid komuniciranja

⁸ Bojanović R., *Autentična i neautentična ličnost*, Prosveta, Beograd, 1985, str. 13.

13. Jezik i subjektivnost
14. Uloga jezika u afirmaciji osobnosti
15. Jezik i (ne)autentična ličnost
16. Zloupotrebe jezika u cilju potiskivanja osobenog
17. Jezik umetnika/ce i formiranje osobnosti
18. (Pseudo)osobnost u eri masovne proizvodnje i potrošnje
19. Masovnost/opštost versus individualnost/osobnost

Svi radovi predstavljeni u sklopu III Karlovačkih dana slobodne misli biće publikovani u e-zborniku „Jezik i (pseudo)osobnost“ i to do kraja 2017. godine.

Organizatori skupa se nadaju i objavljuju štampane publikacije kojom će biti obuhvaćeni isključivo pozitivno recenzirani radovi.

Radi učešća na studentskoj konferenciji koja predstavlja okosnicu Karlovačkih dana slobodne misli naplaćivaće se kotizacija:

- **35 evra u dinarskoj protivvrednosti za jednodnevno učešće** (materijal za rad, program skupa, potvrda o učešću, ručak, užine i osveženja)
- **100 evra u dinarskoj protivvrednosti za trodnevno učešće** (tri noćenja na bazi punog pansiona, materijal za rad, potvrda o učešću, program skupa, užine i osveženja)

Prijava treba da sadrži:

1. Ime i prezime
2. Univerzitet, fakultet, odsek i nivo studija
3. Naslov rada
4. Sažetak rada (max 250 reči)
5. Ključne reči (max 10)
6. Naslov rada na stranom jeziku
7. Sažetak rada na stranom jeziku (max 250 reči)
8. Ključne reči na stranom jeziku (max 10)
9. Adresa
10. E-mail
11. Kontakt telefon
12. Izabrana kotizacija

Rok za dostavljanje prijava: 12. februar 2017. godine!

Svi koji se prijave dobiće povratnu informaciju o njenom prijemu najkasnije do 20. februara 2017. godine.

Prijavu dostaviti na: afirmacijamisli@gmail.com

Vidimo se na III Karlovačkim danima slobodne misli!

U ime Organizacionog i Programskog odbora Skupa,
dr Andrea Ratković